

Asia: VN/25158/2023

EU:n datasäädöksen kansallinen täytäntöönpano - Arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia vaikutuksia arvioitte datasäädöksen aiheuttavan organisaatiossanne, toimialallanne tai laajemmin Suomessa?

Liikenne- ja viestintävirasto (jäljempänä Traficom) on osallistunut luonnoksen valmisteluun. Traficom kiittää mahdollisuudesta lausua arviomuistion luonnoksesta.

Traficomille esitetään arviomuistiossa merkittävää määrää uusia tehtäviä. Virastoa esitetään toimivaltaiseksi viranomaiseksi Suomessa käytännössä koko asetuksen osalta, pois lukien Tietosuojavaltuutetun toimialaan kuuluvat asiat. Traficomia esitetään myös datakoordinaattoriksi. Esitetty tehtäväkenttä on huomattavan suuri ja tehtävät koskevat uuden tyyppisiä asioita. Tehtävien hoitaminen edellyttää nykyisen henkilöstön kouluttautumista sekä kokonaan uusia resursseja. Viraston alustava arvio on, että arviomuistiossa esitettyjen tehtävien hoitaminen riittävällä tasolla vaatisi vähintään kymmenen henkilötyövuoden lisäämistä viraston resursseihin. Lisäksi olisi syytä varata mahdollisuus tarkastella resurssien riittävyttä muutaman vuoden kuluttua asetuksen täytäntöönpanon jälkeen.

2. Pidättekö arviomuistiossa esitettyjä linjauksia tarkoituksenmukaisina?

Arviomuistiossa esitetyt linjaukset toimivaltaisten viranomaisten ja näiden vastuiden osalta on pääosin esitetty selkeästi ja perustellusti. Vaihtoehtoisia järjestämismuutoksia on tunnistettu muistion valmistelun aikana ja niistä on työryhmässä keskusteltu. Esitetyt linjaukset toimivallan määräytymisestä eri viranomaisten välillä perusteluineen vastaa myös viraston näkemystä toimivallan jakoa koskien. Arviomuistiossa otetaan kantaa sanktioihin ja seuraamuksiin vain yleisellä tasolla. Traficomien näkemys on, että tehokkaan ja oikeasuhtaisen valvonnan toteuttamiseksi sanktiot ja seuraamukset tulisi säätää kuitenkin kattavasti, yksiselitteisesti ja perustellusti annettavassa lainsäädäntöehdotuksessa, koska ne ovat merkittävä osa sääntelyä ja tarpeen toimijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien säilyttämiseksi sekä oikeusvarmuuden takaamiseksi. Myös datasäädös itsessään velvoittaa jäsenvaltioita säätämään seuraamuksista, joiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Traficom kannattaa näkemystä, jonka mukaan porrastetun keinovalikoiman käyttöönotto vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta ja yleisten hallinto-oikeuden periaatteiden mukaiselta. Etenkin asetuksen soveltamisen alkuvaiheessa virasto katsoo

välttämättömäksi panostaa neuvontaan ja ohjaukseen, mikä edellyttää riittäviä resursseja ja osaamisen kasvattamista.

3. Mitä seikkoja viranomaisten yhteistyön järjestämisessä tulisi erityisesti ottaa huomioon?

Traficom pitää tärkeänä, että viranomaisille säädetään riittävät tiedonsaantioikeudet myös salassa pidettävien tietojen osalta tehtävien hoitamiseksi. Koska datasäädöksen soveltamisala on erittäin laaja ja koskee useita eri toimialoja, tulisi Traficomien näkemyksen mukaan valvovalla viranomaisella olla mahdollisuus pyytää lausuntoja tai muuta virka-apua alakohtaisilta viranomaisilta. Tämä tehostaisi myös valtionhallinnon resurssien käyttöä. Traficom kannattaa siten arviomuistiossa esitettyä näkemystä siitä, että kansallisessa laissa tulisi säätää hallintolain 10 §:ää täydentävästi mahdollisuus pyytää lausuntoa alakohtaisilta viranomaisilta tilanteissa, joissa tarvitaan erityistä osaamista esimerkiksi laitteiden teknisiin ominaisuuksiin tai tuoteturvallisuuteen liittyen. Jatkotyössä tulisi harkita, onko tarpeen säätää asetusta ja yleislakeja täydentävästi esimerkiksi viranomaisten yhteistyövelvollisuudesta sekä yhteistyöstä komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa.

4. Mitä kansallisten (viranomais-)menettelyiden osalta tulisi ottaa huomioon viranomaisten ja toimijoiden välisessä yhteistyössä? Onko sektoreittain jotain sellaista, mitä pitäisi erityisesti ottaa huomioon kun kyseessä on viranomaisyhteistyö?

Traficomilla on jo olemassa yhteistyön malleja eri toimijoiden kanssa. Virastolla on mahdollisuus toteuttaa esimerkiksi webinaareja ja sidosryhmätilaisuuksia sekä toimijoiden tapaamisia. Traficomilla on muun EU:n data- ja digisääntelyn osalta toimivaa yhteistyötä Tietosuojavaltuutetun ja Kilpailu- ja kuluttajaviranomaisten kanssa. Erityisesti Tietosuojavaltuutetun kanssa tehtävän yhteistyön merkityksen voidaan arvioida olevan suuri myös datasäädöksen osalta. Virastolla on mahdollisuus järjestää myös viranomaisille kohdennettuja tilaisuuksia asetuksen soveltamiseen ja täytäntöönpanoon liittyen.

5. Mitä seuraamusten osalta erityisiä huomioita? Erityisesti sanktioitavien tekojen suhteen? Entä miten mahdollinen viranomaisen ”puuttumiskynnys” näissä tulisi mielestänne määritellä?

Arviomuistiossa todetaan, että porrastetun keinovalikoiman käyttöönotto vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta. Tällöin seuraamus suhteutettaisiin rikkomuksen vakavuuteen ja muihin asetuksessa, erityisesti 40(3) artiklassa lueteltuihin tekijöihin, joita viranomaisen tulee arvioinnissa ottaa huomioon. Traficom kannattaa tätä lähtökohtaa. Seuraamusmaksun tulisi myös olla prosenttiperusteiseksi säädetty, vastaavalla tavalla kuin tietosuojaja-asetuksen ja digipalveluasetuksen seuraamukset ovat. Näin erikokoisten toimijoiden kohtelu olisi yhdenvertaista. Viraston näkemyksen mukaan neuvonnan ja ohjauksen lisäksi sillä tulisi olla mahdollisuus käyttää tehosteena esimerkiksi uhkasakkoa, jos ohjaus ei ole riittävä toimenpide korjaamaan toimintaa asetuksenmukaiseksi. Toimivaltaiselle viranomaiselle tulisi jättää riittävästi tapauskohtaista harkintavaltaa neuvonnan ja ohjauksen, uhkasakon ja muiden seuraamusten käyttöön. Mikäli kansallisessa lainsäädännössä päätettäisiin säätää puuttumiskynnyksestä, tulisi säännöksen olla hyvin yksiselitteinen, tarkkarajainen ja perusteltu.

6. Muita mahdollisia huomioita arviomuistioon tai asiaan liittyvään jatkovalmisteluun

Viraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi vakavasti harkita kansallista toimeenpanoa erillislakina. Mikäli asetuksen kansallisessa toimeenpanossa kuitenkin päädyttäisiin täydentämään olemassa olevaa sääntelyä, kuten lakia sähköisen viestinnän palveluista, tulisi mahdolliset lain sisäiset ristiriidat käydä läpi pykäläkohtaisesti ja täydentää muun ohella lain tarkoitusta sekä määritelmiä.

Karkkola Päivi
Liikenne- ja viestintävirasto